

Mál nr. 147/2013
M og
V vegna stjórnendatryggingar (Directors & Officers Liability insurance) G.

Krafa um viðurkenningu greiðsluskyldu úr stjórnendatryggingu vegna ýmissa mála á árunum 2011-2012.

Gögn.

9. Málskot móttakið 16. apríl 2013 ásamt gögnum.
10. Tvö bréf lögmannna V, bæði dags. 17. maí 2013, ásamt gögnum tilgreindum í skjalaskrá.

Málsatvik.

Þann 1. maí 2008 keypti G svokallaða stjórnendatryggingu (Directors & Officers Liability insurance) hjá V. Gildistími hennar var til 1. maí 2009. Áður en vátryggingin tók gildi höfðu starfsmenn G gefið upplýsingar um starfsemi bankans með því að svara spurningum og rita undir vátryggingabeðið (proposal form) dags. 31. mars 2008 og gefa sérstaka yfirlýsingu um engar kröfur eða efnislegar breytingar (no claims/material changes declaration), dags. 14. maí 2008.

Í þessu máli gera M kröfu um að viðurkennd sé greiðsluskylda V vegna málskostnaðar við varnir skaðabótamáls sem G höfðaði í febrúar 2012 á hendur M sem og málskostnaðar vegna sakamála sem sérstakur saksóknari hefur höfðað gegn M á árunum 2011 og 2012.

Málsatvik í þessu máli tengjast náið atvikum mála í úrskurðum nr. 278/2011, 502/2011, 63/2013 og 64/2013 þar sem fjallað er um sömu vátryggingu G. Álitaeftni í öllum þessum málum lúta fyrst og fremst að því hvort upplýsingaskylda var vanrækt af hálfu G við töku vátryggingarinnar og brostnar forsendur séu fyrir gildi hennar. Einnig hefur reynt á hvort G hafi átt rétt til kaupa á viðbótarvernd í skilningi sérstakra ákvæða vátryggingarskilmála um slíkan rétt. Það álitaeftni var hins vegar leitt til lykta í máli Hæstaréttar nr. 390/2012. Síðast en ekki síst hefur reynt á hvort vátryggðir í tryggingu G hafi átt rétt á sérstakri vernd stjórnarmanna sem láta af störfum (*e.retired*) í 72 mánuði eftir að vátrygging féll úr gildi 1. maí 2009. Þar reynir fyrst og fremst á það hvort skilyrði vátryggingaskilmála, um að ný trygging hafi ekki verið keypt, hafi verið uppfyllt en einnig hvaða skilning eigi að leggja í enska orðið *retired* og hvort þeir sem voru vátryggðir í skilningi vátryggingarinnar hafi uppfyllt það skilyrði áður en vátryggingin féll úr gildi.

Í málskoti M kemur fram að þeir hafi ýmist verið við störf sem stjórnarmenn eða bankastjóri á árunum 2007 – 2008. Ekki þykir skipta máli m.t.t. þess lagalega ágreinings sem uppi er í þessu máli að aðgreina stöðu M innbyrðis. M vísar til þess að þeir hafi beint kröfum að V vegna málsins í mars 2012 en vekja einnig athygli á dómsmáli sem í gangi er gegn V þar sem reynir um margt á sömu álitaeftni. Í samþykktum fyrir úrskurðarnefnd í vátryggingamálum, sem birtar eru með auglýsingu nr. 1090/2005, kemur fram í d.lið 4.gr. að nefndin fjalli ekki um ágreiningsmál sem eru til meðferðar almennra dómstóla. Tilefni málskots þessa er ekki nákvæmlega það sama og tilefni málshöfðunar sem leiddi til dóms Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-6107/2010 frá 16. apríl sl. Máli þessu verður því ekki vísað frá nefndinni en ekki verður hjá því litið að álitamálin eru nokkurn veginn þau sömu. Nefndin er almennt ekki bundin af niðurstöðum héraðsdóma og telur ekki unnt að leggja til grundvallar að niðurstaða tilvísaðs dóm máls sé bindandi fyrir hana.

M telur að kostnaður vegna málshöfðunar G og mála sérstaks saksóknara eigi að koma til greiðslu úr vátryggingu G með vísan til 1. og 4.tl. I. hluta vátryggingaskilmála tryggingarinnar, sbr. orðskýringar í II. hluta skilmálanna. M telja að þeir hafi allir hlotið, til viðbótar hefðbundnum árs-gildistíma vátryggingarinnar, svokallaða 72 mánaða vernd H-liðar III. hluta vátryggingarskilmála frá 1. apríl 2009 og taki tryggingin því til allra ofangreindra mála M.

M telja að dómur Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-6107/2010 frá 16. apríl sl. skýrt fordæmi um rétt sinn og telja að skilyrði H-liðar III. hluta skilmálanna séu uppfyllt að öllu leyti. Ekki hafi verið keypt ný váttrygging til hagsbóta fyrir M og V geti ekki borið slíkt fyrir sig þrátt fyrir upplýsingar um váttryggingu sem G keypti hjá UIB Nordic AB þann 1. júlí 2009. Sú váttrygging gildi ekki fyrir M eða aðra fyrrverandi stjórnendur G og geti því ekki verið ný váttrygging í skilningi umrædds ákvæðis. M vísa til yfirlýsingar UIB dags. 13. desember 2010 þar sem kemur fram að váttryggingin taki til starfsemi „Nýja Glitnis“, afturvirk dagsetning (e. retroactive date) sé 7. október 2008 auk þess sem sérstaklega sé tekið fram að váttryggingin taki ekki til krafna sem tilkynnt hafi verið um eða sem stofnuðust úr eldri váttryggingum.

M telja einnig að með orðinu retired í H-lið III. hluta váttryggingarskilmála sé átt við alla þá sem látið hafa af störfum óháð ástæðum og vísa til sambærilegra röksemda í niðurstöðum nefndarinnar í málum nr. 38/2010, 288/2011 og 502/2011 máli sínu til stuðnings.

M telja að V beri sönnunarbyrði fyrir því að G eða forsvarsmenn G hafi veitt rangar upplýsingar um áhættu áður en váttryggingin tók gildi og þannig vanrækt upplýsingaskyldu sína. M telja auk þess að þeir hafi ekki komið nálægt upplýsingagjöf til V vegna váttryggingarinnar og þannig hafi þeir ekki brotið gegn 19.gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 30/2004 sem fjallar um upplýsingaskyldu. Einnig vísa M til þess að þeir hafi ekki valdið váttryggingaratburði í skilningi sömu laga og að önnur ákvæði váttryggingarskilmála en fjallað hefur verið um hér, sem undanskilja V ábyrgð, eigi ekki við um mál þeirra.

V telur að þau mál sem M vísi til hafi augljóslega komið fram eftir að váttryggingin féll úr gildi í maí 2009 og því nái váttryggingin ekki til verndar vegna þeirra mála. Leiði það af upphafsorðum skilmála váttryggingarinnar um að hún byggji á svokallaðri kröfugerðarreglu („claims made policy“). Varnir V gegn kröfum M byggjast aðallega á því að G hafi keypt nýja váttryggingu fyrir stjórnendur sína og skilyrði um að slíkt hafi ekki gerst, í skilningi H-liðar III. hluta váttryggingarskilmála, því ekki uppfyllt. M hafi ekki heldur látið af störfum í réttum skilningi sama ákvæðis. Auk þess hafi verið brotið gróflega gegn skyldum G að láta af hendi réttar upplýsingar um rekstur og starfsemi þegar G óskaði eftir váttryggingu á vormánuðum 2008.

V telur að það sé skýrt að G hafi keypt nýja tryggingu fyrir stjórnendur sína á árinu 2009 hjá öðru váttryggingafélagi (UIB) og skýringar M á gildissviði þeirrar váttryggingar séu ekki tækar. V telur að miðað við þau gögn sem lögð hafa verið fram taki váttryggingin til M og röksemdum um annað er mótmælt. Í váttryggingarskilmálum váttryggingar UIB komi fram í skilmálum að váttryggingin taki til fyrrverandi stjórnenda. Skilgreining M á afturvirkri dagsetningu (e. retroactive date) standist ekki, því váttryggingarskírteini og váttryggingarskilmálar séu skýrir um rétt fyrrverandi stjórnenda. Yfirlýsing UIB um annað sé því haldlaus. V vísar einnig til þess að þó svo endanleg niðurstaða væri sú að nýja váttryggingin tæki ekki til M breyti það ekki afstöðu V. Það byggist á því að orðalag í H-lið III. hluta skilmálanna um „einhverja aðra tryggingu“ sé skýrt um það að G þurfi einungis skv. orðanna hljóðan að hafa keypt einhverja aðra tryggingu og það hafi G gert og í þeirri tryggingu sé vísað almennt til stjórnenda G.

V vísar einnig til þess að M hafi ekki farið á eftirlaun né látið af störfum hjá G af eigin frumkvæði og gildissvið umrædds H-liðar III. hluta váttryggingarskilmála nái einungis til slíkra stjórnarmanna.

Síðast en ekki síst gerir V grein fyrir því með umtalsverðum og umfangsmiklum gögnum að brotið hafi verið gróflega gegn skyldu G og annarra váttryggðra til að veita réttar og fullnægjandi upplýsingar við töku tryggingarinnar. Varðandi upplýsingaskylduna almennt telur V að G hafi brotið gegn skyldum sínum við töku þar sem rangar upplýsingar um stöðu og rekstur G hafi verið gefnar m.a. í váttryggingabeidni og sérstakri yfirlýsingu sem V hafi óskað eftir frá G fyrir töku tryggingarinnar. G hafi auk þess ekki upplýst um fjölmörg atriði sem forsvarsmenn bankans hafi vitað eða mátt vita að hefðu haft verulega þýðingu við mat á váttryggingaráhættu. Skylda hafi hvílt á forsvarsmönnum G að gefa réttar upplýsingar skv. 19.gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 30/2004. Þar að auki, ef litið er til almennra óskráðra reglna samningaréttar, váttryggingaréttar og kröfuréttar og ákvæða váttryggingarsamningsins sjálfs, megi líta svo á að áhrif rangra upplýsinga í

tilviki G leiði í raun til þess að váttryggingarsamningurinn sé ógildur. V leggur fram og vísar til fjölmargra almennra gagna um ætlaðar rangar upplýsingar af hálfu G í aðdraganda váttryggingarsamningsins. Þar á meðal umfjöllun um stöðu bankans í skýrslu Rannsóknarnefndar Alþingis, skýrslu COFISYS, stefnu G gegn tilteknum aðilum fyrir dómstólum í New York, ákærur og stefnur í öðrum málum. Vísar V auk þess til fyrri úrskurða úrskurðarnefndar í váttryggingarmálum máli sínu til stuðnings auk umtalsverðs fjölda nýrra gagna, m.a. um niðurstöður í sakamálum og rannsóknir þeirra, skýrslna og upplýsinga frá FME sem G hafi ekki gert grein fyrir í umsókn um váttrygginguna, óvenjulegra samninga sem G hafi gert og ekki upplýst um í ársreikningi og tölvupóstsamskipta milli starfsmanna G um þann vanda sem bankinn var kominn í áður en upplýsingar í váttryggingabeiðnum hafi verið veittar af hálfu G.

Frekari röksemdir V vegna ætlaðrar vanrækslu upplýsingaskyldu og áhrifa þess verða ekki tilgreindar í þessum úrskurði en vísað er til umfangsmikilla gagna málsins og ítrekað að V telur að afleiðingar umfangsmikillar vanrækslu á upplýsingaskyldu leiði til þess að V eigi ekki að bera ábyrgð skv. váttryggingarsamningnum og vísar um það m.a. til 19. og 20.gr. laga um váttryggingarsamninga og almennra reglna samningaréttarins um brostnar forsendur, ýmissa ákvæða laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Álit.

Nefndin vísar til afstöðu sinnar í málum nr. 502/2011 og 63 og 64/2013 og telur þau nýju gögn sem liggja fyrir eftir að þeir úrskurðir voru kveðnir upp ekki hafa ráðandi þýðingu í niðurstöðu þessa máls.

7. Upplýsingaskylda G við töku stjórnendatryggingar

Efnislega verður fyrst að taka afstöðu til þess hvort G teljist hafa vanrækt upplýsingaskyldu sína m.t.t. ákvæða váttryggingarsamningsins, laga um váttryggingarsamninga, laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga og meginreglna samningaréttar og kröfuréttar um brostnar forsendur. Gildi váttryggingarsamningsins er forsenda þess að ákvæði í skilmálum hans komi yfirhöfuð til skoðunar. Í málinu verður að miða við upplýsingaskyldu á þeim tíma sem váttryggingin var tekin og þær upplýsingar sem þá lágu fyrir. Það liggja nú fyrir gögn um stöðu mála eins og þau líta út með hliðsjón af því sem átti sér stað hjá G haustið 2008 og ítarlegri gögn en t.d. í fyrri málum þar sem nefndin hefur tekið afstöðu til sambærilegs álitaefnis. Þrátt fyrir þessa umtalsverðu gagnaöflun verður ekki fullyrt, m.v. þau sönnunargögn og þá sönnunarfærslu sem unnt er að viðhafa fyrir úrskurðarnefnd í váttryggingarmálum, að alveg óyggjandi sé að upplýsingaskylda af hálfu G hafi verið vanrækt. Sérstaklega þegar litið er til óvissu um stöðu mála á vormánuðum 2008. V verður að bera hallann af vafa þar um og ekki verður því fullyrt að brostnar forsendur hafi verið fyrir útgáfu stjórnendatrygginga til G sem M leiðir mögulega váttryggingavernd sína af.

8. Gildissvið sérstakrar 72 mánaða verndar stjórnarmanna sem látið hafa af störfum

Ljóst er af upphafsorðum skilmála váttryggingarinnar að um er að ræða svokallaða „claims made“ váttryggingu. Það þýðir að váttryggingin tekur til krafna á hendur váttryggðum sem eru gerðar á gildistíma váttryggingarinnar. Ljóst er af gögnum málsins að sá gildistími er frá 1. maí 2008 til 1. maí 2009. Ekki liggur fyrir að kröfur hafi verið gerðar á hendur M á þessu tímabili heldur hafa þær verið gerðar eftir það, í þessu tiltekna máli á árunum 2011- 2012.

Hér þarf að leysa úr ágreiningi um gildissvið váttryggingarsamningsins hvað varðar það hvort M fallir undir stjórnendur eða stjórnarmenn sem létu af störfum í skilningi H-liðar III.hluta skilmála stjórnendatryggingarinnar og njóti váttryggingarverndar þess vegna. Í þessu ákvæði kemur fram að váttryggingin haldi gildi gagnvart þeim stjórnarmönnum í 72 mánuði eftir að tryggingin fellur úr gildi. Skilyrði þess eru að váttryggingin sé ekki endurnýjuð eða önnur váttrygging keypt og að um sé að ræða váttryggðan sem látið hefur af störfum („retired“). Nefndin hefur áður fjallað um það hvernig skýra á orðið „retired“ í skilningi sambærilegs ákvæðis váttryggingarskilmála, sbr. úrskurð

í máli nr. 38/2010. Þó liggi fyrir þýðing löggilts skjalapýðanda og frekari sjónarmið V varðandi skýringu á umræddu ákvæði telur nefndin sömu sjónarmið eiga við og í öðrum tilvitnuðum málum nefndarinnar, þ.e. að umrætt ákvæði gildi um þá stjórnarmenn sem látið hafa af störfum óháð því hvort þeir hafa sjálfir hætt, verið vikið frá störfum eða horfið til annarra starfa. V verður að bera hallann af því að orðalag skilmálanna er ekki skýrara.

Í málinu stendur þá eftir að meta umrætt skilyrði umrædds ákvæðis H.liðar III. kafla váttryggingarskilmálanna. Þó allir, sem tilgreindir eru sem M, hafi látið af störfum fyrir 1. maí 2009 og tilkynnt um kröfur á hendur félaginu innan 72 mánaða frá þeim degi verður ekki litið framhjá skýru skilyrði margumrædds ákvæðis um að váttryggingarverndin sé háð því að ný váttrygging hafi ekki verið tekin af hálfu G. Orðalag váttryggingarskilmálanna er nánar tiltekið að G hafi ekki skipt þessari tryggingu út fyrir einhverja aðra tryggingu. Í þessu máli liggja fyrir staðfestar upplýsingar um að G hafi keypt nýja váttryggingu í maí 2009 hjá UIB. Váttryggingarskilmálar þeirrar váttryggingar liggja fyrir í gögnum málsins og telur nefndin að yfirlýsing UIB dags. 13. desember 2010 hafi ekki sérstaka þýðingu í málinu. Váttrygging UIB sem G keypti fellur undir það að vera „einhver önnur váttrygging“ þegar ákvæði H-liðar III hluta váttryggingarskilmálanna er túlkað með einfaldri orðskýringu. Orðalag váttryggingarskilmálanna er skýrt hvað þetta varðar og skilyrði ákvæðisins fyrir váttryggingarvernd M í 72 mánuði frá þeim degi sem átti að endurnýja trygginguna er því ekki uppfyllt. Ekki verður váttryggingarvernd M heldur leidd af öðrum ákvæðum skilmála váttryggingarinnar.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á viðurkenningu greiðsluskyldu úr stjórnendatryggingu G hjá V.

Reykjavík 11. júní 2013.

Þóra Hallgrímsdóttir hdl.

Ólafur Lúther Einarsson hdl.

Jón Magnússon hrl.